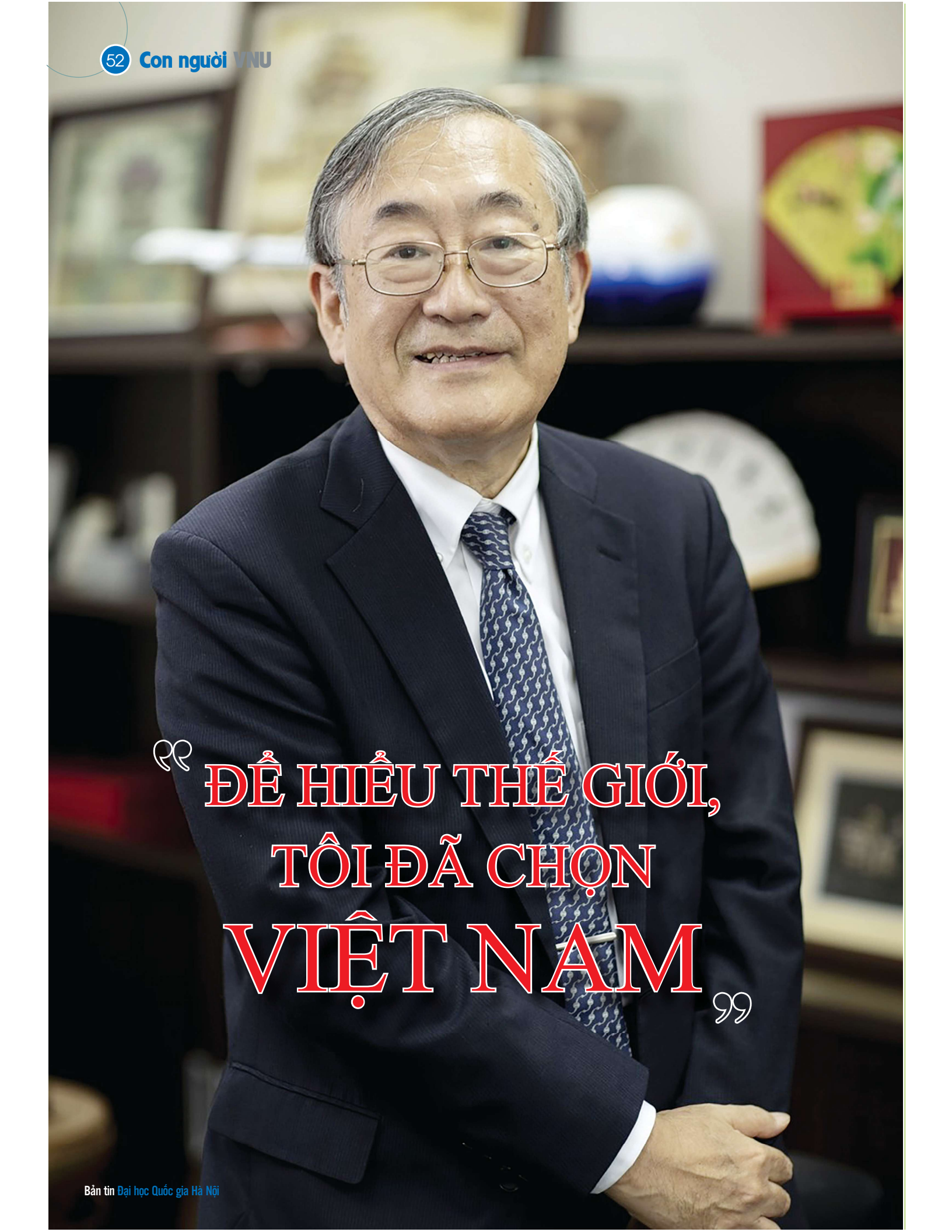

A portrait of an elderly man with grey hair and glasses, wearing a dark blue suit, white shirt, and a blue patterned tie. He is smiling slightly and looking towards the camera. The background is a blurred interior space with shelves containing various items, including a blue and white ceramic bowl and a red box with a yellow circular design.

“ ĐỂ HIỂU THẾ GIỚI,
TÔI ĐÃ CHỌN
VIỆT NAM ”

HƠN NỬA THẾ KỶ TRƯỚC, SINH VIÊN FURUTA MOTOO CHỌN VIỆT NAM LÀM ĐỐI TƯỢNG NGHIÊN CỨU, MÀ SAU NÀY ÔNG GỌI LÀ "ĐỊNH MỆNH". QUYẾT ĐỊNH ĐÓ KHÔNG CHỈ ĐƯA ÔNG TRỞ THÀNH MỘT TRONG NHỮNG NHÀ VIỆT NAM HỌC HÀNG ĐẦU THẾ GIỚI MÀ CÒN LÀ NGƯỜI BẠN LỚN, AM HIỂU SÂU SẮC VỀ ĐẤT ĐẤT HÌNH CHỮ S. GS.TS. FURUTA MOTOO - CHỦ TỊCH HỘI HỮU NGHỊ NHẬT BẢN - VIỆT NAM, HIỆU TRƯỞNG TRƯỜNG ĐẠI HỌC VIỆT NHẬT, ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI ĐÃ CÓ NHỮNG CHIA SẺ TÂM HUYẾT VỀ HÀNH TRÌNH "GIẢI MÃ" BẢN SẮC VIỆT NAM.

👉 LÊ THƯ

SỨC MẠNH NỘI TẠI BỀN VỮNG

Điều gì đã thôi thúc Giáo sư tìm hiểu lịch sử, văn hóa Việt Nam?

Năm 1968, khi tôi vào đại học, là thời điểm cuộc kháng chiến chống Mỹ của Nhân dân Việt Nam diễn ra ác liệt nhất. Là người trẻ muốn thử sức với các vấn đề ở châu Á, mối quan tâm của tôi tự nhiên hướng về Việt Nam. Thời điểm ấy, báo chí Nhật Bản dày đặc tin bài, phóng sự về cuộc chiến. Đối với tôi lúc đó, dường như cả thế giới đang chuyển động với trung tâm là Việt Nam.

Từ đó, một suy nghĩ lớn dần trong tôi: Nếu có thể hiểu được đất nước Việt Nam "trung tâm" đó thì có thể dễ dàng hiểu được thế giới. Đó là lý do lớn nhất khiến tôi chọn Việt Nam là đối tượng nghiên cứu của mình. Bên cạnh đó, sức hút từ ngọn cờ của phong trào giải phóng dân tộc đang được giương cao ở Việt Nam cũng là một lý do mạnh mẽ thôi thúc lựa chọn này.

Từ góc nhìn sử học của người đã dành cả đời để nghiên cứu về Việt Nam, theo Giáo sư, đâu là những đặc điểm cốt lõi hun đúc nên bản sắc và sức mạnh của dân tộc Việt Nam?

Có hai yếu tố chính ảnh hưởng sâu sắc, tạo nên bản sắc dân tộc Việt Nam. Một là nghề trồng lúa nước, vốn là ngành sản xuất cơ bản. Hai là

GS. Furuta Motoo (giữa) nhận giải thưởng Bảo Sơn 2024. Lần đầu tiên, giải thưởng có giá trị hơn 3 tỉ đồng của Quỹ Bảo Sơn được trao cho một giáo sư Nhật Bản nghiên cứu về chính sách dân tộc của những người cộng sản Việt Nam.

việc phải đối phó với mối đe dọa xâm lược từ bên ngoài trong suốt chiều dài lịch sử.

Cả Việt Nam và Nhật Bản có điểm chung là xã hội truyền thống phát triển lấy nông nghiệp làm chủ đạo và canh tác lúa nước làm nền tảng; trước thời kỳ cận đại đều chịu sự ảnh hưởng mạnh mẽ của văn minh Trung Hoa và đến thời kỳ cận đại thì chịu ảnh hưởng của văn minh phương Tây. Kể cả ở khía cạnh tích cực tiếp nhận văn hóa ngoại lai, văn hóa Việt Nam và văn hóa Nhật Bản cũng có mặt rất giống nhau: văn hóa ngoại lai và văn hóa bản địa chồng lên nhau hình thành tính đa dạng của văn hóa. Tuy nhiên, có một đặc tính nổi bật mà tôi nhận thấy khi quan sát xã hội Việt Nam bằng lăng kính của người Nhật, đó là sức mạnh "từ dưới lên". Ví dụ trong nền văn hóa chính trị, trái với Nhật Bản là xã hội của việc "trên mạnh, dưới yếu", sự chỉ đạo từ trên xuống

phát huy tác dụng, thì ở Việt Nam sáng kiến từ dưới lên có vai trò to lớn.

Một khác biệt nổi bật nữa giữa Việt Nam và Nhật Bản là về địa lý. Người Nhật chúng tôi sống ở một quốc đảo tương đối an toàn về mặt an ninh, luôn giữ nguyên tắc, kỷ luật, đôi khi hơi bảo thủ. Còn với Việt Nam, việc phải sống cạnh một quốc gia lớn đã tôi rèn đức tính kiên cường, bất khuất, đồng thời có cả sự mềm dẻo, linh hoạt và khả năng thích nghi với các tình huống rất giỏi. Đó thực sự là một sức mạnh trong bối cảnh toàn cầu hóa hiện nay.

Làm thế nào để tính cách mềm dẻo và kiên cường của người Việt thực sự trở thành sức mạnh, thưa Giáo sư?

Cả hai đặc tính này nếu phát triển cực đoan có thể thành nhược điểm. Luôn có hai nguy cơ, một là rơi vào chủ nghĩa dân tộc hẹp hòi, hai là quá chú trọng vào hội nhập quốc tế mà đánh mất bản sắc. Đối với cả Việt Nam và Nhật Bản, vấn đề này về cơ bản khá giống

nhau. Tôi cho rằng điều quan trọng nhất là chúng ta phải giữ được sự cân bằng, vừa phải biết mình, vừa phải biết thế giới. Nếu chỉ biết thế giới hoặc chỉ biết mình đều nguy hiểm.

“HIỂU MÌNH - HIỂU NGƯỜI”, VƯỢT RA THẾ GIỚI

Khái niệm "bản sắc dân tộc" không phải là hằng số bất biến. Giáo sư quan sát thấy bản sắc ấy biến đổi như thế nào qua các thời kỳ lịch sử hiện đại Việt Nam?

Bản sắc dân tộc không cố định mà là một dòng chảy - liên tục được làm mới nhưng vẫn giữ vững cốt lõi. Trong thời chiến, bản sắc ấy thể hiện mạnh mẽ qua tinh thần yêu nước, bất khuất. Bước vào thời kỳ Đổi Mới, sự mềm dẻo, thích nghi được phát huy để thích ứng với kinh tế thị trường và hội nhập quốc tế. Ngày nay, trong bối cảnh toàn cầu hóa, bản sắc Việt Nam thể hiện qua sự dung hòa: không mất đi gốc rễ nhưng vẫn cởi mở với các xu hướng toàn cầu.

Việc giữ vững bản sắc dân tộc trong khi vẫn hội nhập quốc tế là một thách thức lớn với nhiều quốc gia. Với hơn 50 năm nghiên cứu Việt Nam, theo Giáo sư, nhờ đâu Việt Nam dung hòa được điều này?

Năm 1996, với sự giúp đỡ của Nhà xuất bản Iwanami, Nhật Bản, tôi ra mắt cuốn sách Hồ Chí Minh - Giải phóng dân tộc và Đổi mới, gây chú ý đối với giới nghiên cứu Nhật Bản, vì tôi khẳng định: để hiểu về Việt Nam, nhất thiết phải tìm hiểu về Chủ tịch Hồ Chí Minh. Trong giai đoạn hiện nay, khi Việt Nam đã có nhiều thay đổi sau gần 40 năm Đổi Mới, tôi vẫn khẳng định: Muốn hiểu Việt Nam hôm nay, phải hiểu tư tưởng Hồ Chí Minh!

Chủ tịch Hồ Chí Minh là một trong số ít anh hùng kiệt xuất, hoàn hảo của châu Á cũng như thế giới và là nhân vật lịch sử quan trọng nhất trong lịch sử Việt Nam thế kỷ XX. Tầm nhìn của Người lớn, rộng và có sức ảnh hưởng không chỉ lúc sinh thời mà cả khi Người đã ra đi. Qua quá trình nghiên cứu, tôi thấy tư tưởng Hồ Chí Minh có hai đặc điểm lớn: coi trọng bản sắc dân tộc và

tìm con đường hội nhập quốc tế. Tư tưởng ấy vẫn còn nguyên giá trị. Như trên tôi nói "hiểu mình - hiểu người" chính là vậy.

Giáo sư hình dung tinh thần Việt Nam sẽ tiếp tục phát triển ra sao, đặc biệt là ở thế hệ trẻ - những người đang lớn lên trong bối cảnh khác với thế hệ trước?

Thế hệ trẻ Việt Nam hôm nay có nhiều mặt không bị giới hạn trong biên giới quốc gia. Văn hóa đại chúng mà họ tạo ra có sức lan tỏa quốc tế nhưng vẫn luôn tìm cách khẳng định "mình là người Việt". Rất nhiều bạn trẻ muốn ghi dấu ấn Việt Nam trong các sản phẩm của mình, coi trọng tiếng Việt, chủ động đưa đặc sắc văn hóa Việt Nam vào sáng tạo nghệ thuật... Tôi tin rằng với xu thế này, tuổi trẻ Việt Nam sẽ phát triển văn hóa của mình một cách dung hòa, kết hợp được cả yếu tố toàn cầu và giá trị truyền thống. Sự đa dạng, linh hoạt, khát khao khẳng định vị thế sẽ giúp tinh thần Việt Nam tiếp tục vươn lên mạnh mẽ trong thế kỷ XXI.

Xin cảm ơn Giáo sư!

